

Munkavédelem az ÁFÉSZ-eknél

Különböző fórumokon általában minden évben felvetődik a kérdés: hogyan gondoskodnak a gazdasági szervezetek, intézményeknél a munkavédelem megszervezéséről? A szegedi városi-járású ügyészség általános felügyeleti szakága is törvényességi vizsgálatot tart minden évben különböző gazdálkodó szervezeteknél annak megállapítására, hogy a jogszabályokban és utasításokban előírt munkavédelmi, balesetvédelmi rendelkezéseknek hogyan szereznek érvényt.

Az ügyészi szervek ezen tevékenysége szoros összhangban van a jogalkalmazás jogpolitikai irányelveiről szóló NET-határozat 29. pontjában írtakkal, mely szerint: „az ügyészség kísérje figyelemmel... a munkavédelmi előírások megtartását...”. Ebből az alapállásból kiindulva vizsgálataink olyan területre is kiterjednek, ahol viszonylag kevés baleset fordult elő. Így vizsgáltuk a közelmúltban a szegedi, szatmári, mórhalmi és üllési ÁFÉSZ-eknél azt, hogy törvényesen bírálták-e el a munkavédelmi előírások megtartását, és az üzemi balesetek kárigényét.

A baleseti helyzetet a gazdasági szervezetnél általában abból szokták megítélni, hogy mennyi a balesetek száma. Ez a szemlélet önmagában jó, de nem adja meg a teljes képet. A balesetvédelmi-munkavédelmi rendelkezések fő funkciója ugyanígy a megelőzés. Helyes képet akkor kapunk, ha a balesetek számát és a megelőzést szolgáló rendelkezések betartását együttesen vizsgáljuk, és így alkotunk véleményt. Mindezeket azért kellett előrebocsátanom, mert a vizsgált ÁFÉSZ-ek baleseti helyzete — a számokat tekintve — viszonylag jó. Egy év alatt — 1975. július 1-től 1976. július 1-ig — 14 baleset fordult elő. Vizsgálatunk általános megállapítása az volt, hogy az említett ÁFÉSZ-ek munkavédelmi tevékenysége a vállalatokénál alacsonyabb színvonalú. Kivétel csupán az Üllési ÁFÉSZ munkavédelmi tevékenysége. Tudnunk kell, hogy a baleseti övrendszabályok betartásához igen komoly emberi erők fűződnek még akkor is, ha esetenként sok munkát adó adminisztrációs tevékenységben nyilvánulnak is meg.

Vizsgálataink kapcsán az alábbiakban csupán néhány, de visszatérő mulasztásra szeretném a figyelmet felhívni. Úgy gondolom, ma már senki előtt nem kétséges: a kereskedelmi egységek gépesítésének magas fokát megkívánja, hogy a gépeket működtető, alkalma-

zó személyek megfelelő oktatásban részesüljenek. Különösen akkor, ha iparszerű tevékenységet is végeznek. Ennek ellenére visszatérő hibaként állapítottuk meg, hogy a dolgozók balesetvédelmi oktatása sokszor elmarad. Ilyenkor az illetékesek azzal védekeznek, hogy az oktatások a gyakorlatban ténylegesen megtörténtek, csak ennek az adminisztrációs oldal hiányzik. Már több ízben hangsúlyoztuk, hogy a „szükségtelemnek” tartott írásbeliségnek igen jelentős kihatása lehet. Akkor például, amikor a balesetet szenvedett kártérítési igényét vizsgálják, vagy ha súlyosabb testi sérüléssel járó baleset után büntetőeljárást indítanak, és felelőségre vonják a mulasztókat.

Annak eldöntésére, hogy a balesetet szenvedett baleseti oktatásban részesült-e vagy sem, írásbeli bizonyítékokra is szükség van, ezeket a jogszabályilag is előírt adminisztrációs tevékenységek szolgáltathatják. Ezen áll vagy bukik a felelősség megállapítása. Természetes, hogy a munkavédelmi előírások betartásával megbízott személyeknek ezekre sokkal nagyobb gondot kell fordítaniuk.

A megvizsgált ÁFÉSZ-eknél tapasztaltuk, hogy komoly mulasztások történnének a biztonsági szemlék körül. Nemcsak arról van szó, hogy ahol megtartják és hibát észlelnek, ott nem határozzák meg a kijáratok határidejét, és nem nevezik meg az érte felelős személyt, hanem arról is, hogy néhány esetben egyáltalán meg sem tartották a szemléket. Súlyos mulasztás ez. A kereskedelmi egységekben igen sok elektromos berendezést üzemeltetnek, ezek időszakos felülvizsgálatához életbevágó érdekek fűződnek. A munkavédelmi szemlék elmaradása, vagy a hibásnak tudott, de ki nem javított berendezések üzemeltetése végzetes következményekkel járhat.

A reális kép bemutatásához tartozik azonban az is, hogy jó gyakorlatot tapasztaltunk az Üllési ÁFÉSZ-nél, ahol a biztonsági szemlék megtartásával, azok nyilvántartásával, és az intézkedések megtételével törvényes rend uralkodik.

Hangsúlyozni szeretném azt is, hogy a biztonsági szemléket nagy alaposággal és körültekintéssel kell elvégezni, hogy lehetőleg minden hiányosság felszínre kerüljön. Igen jelentős érdekek fűződnek ahhoz, hogy a hibákat kijavítsák, határidőt szabjanak, és megnevezék a javításért felelős dolgozót. Elnéző magatartás itt nem engedhető meg. Az

ügyészségünk területén előfordult néhány súlyos baleset példázata, milyen komoly következmények fűződnek a szemlék alapos, és a jogszabályban előírt formákban történő megtartásához.

Az eddig említett mulasztásokon túlmenően meglepővé állapítottuk meg, hogy a Szatmári ÁFÉSZ-nél fontos, igen lényeges jogszabályi rendelkezéseket nem is ismertek. Nem ismerték azokat a jogszabályi előírásokat és utasításokat, amelyek a biztonságos munka végzésére vonatkoztak. Ez még akkor is súlyos mulasztás, ha elismerjük, hogy az ÁFÉSZ-ek munkavédelmi tevékenységét, az üzemi balesetek kivizsgálását, nyilvántartását szabályozó rendelkezések több jogforrásban találhatóak. A rendelkezés nem ismerését azonban nem lehet megmagyarázni, hiszen a 6-os számú SZOT-szabályzat — ami ezt a kérdést szabályozta — 1967-ben jelent meg.

A visszatérő hibás gyakorlat mellett elgondolkoztató azonban az is, hogy egy év távlatában az illetékes szervek sem a mórhalmi, sem a szatmári ÁFÉSZ-nél a munkavédelmi tevékenységét nem vizsgálták. Így bizonyos értelemben már érthető, hogy az eltelt kilenc év alatt Szatmazon nem tudták a 6-os számú SZOT-szabályzat rendelkezéseiről.

Szocialista államunk igen nagy anyagi áldozatokat hozott, és hoz ma is a dolgozók életét védő és testi épességének megővését szolgáló munkavédelmi berendezések és eszközök beszerzésére. Megfelelő jól átgondolt preventív szabályokat is alkotnak. Nyilvánvaló, ezután csak az következhet, hogy ezek az eszközök és jogszabályok a gyakorlatban szolgálják a célt is. Elengedhetetlen az illetékes területen dolgozó vezetők és beosztottak odaadása, lelkiismeretes munkája. Ha az ÁFÉSZ-eknél is előre akarunk lépni, közös összefogással minél előbb cselekedniük kell!

Dr. Jármai Tibor

A tűz elleni küzdelem történetéből

Kevesen tudják, hogy Augustus császár idején Rómában 7000 fizetett tűzoltót alkalmaztak, és a vidéki provinciák fővárosaiban önkéntes tűzoltó-egyesületek működtek. S az sem közismert, hogy Szent Flórián, a tűzoltók védőszentje nem képzeltbeli, hanem valós személy, a mai Ausztria területén állomásozott római légiók századosa volt. A fellelhető nagy termetű és nagy erejű centurio egymaga képes volt hatalmas dézsákból annyi vizet bezúdítani az égő házak ablakán, amennyi megfékezte a pusztító lángokat. Szentté nem ezért avatták, hanem, mert kereszténysége miatt vértanúságot szenvedett: malomkövel a nyakán az Enns folyóba dobta.

A XV. században a nagy hurkoltóhoz hasonlítható első vízpuskák jelentek meg, amelyek a felszívott vizet öt-tíz méterre lövelték. Az első, valóban szivattyúval működő fecskendő 1655-ben Johann Hautsch, nürnbergi ezermester készítette; a fémből készült golya nyakú fecskendőt minden irányban lehetett forgatni. A tűzoltásban szinte forradalmat hozott Jan Van Der Heide találmánya, a tömlős tűzoltó fecskendő. A feltaláló „mellesleg” festőművész volt, s mesterien illusztrált rajzai máig is a tűzoltás alapelveiként használhatók.

Érdekes módon védekeztek a tűzoltók a füst ellen. Egy időben csak szakállas ember lehetett tűzoltó, mert amikor a füstbe rohantak, benedvesített szakállukat a szájukba vették, s ez megsűrte a levegőt. Később ecetes vízbe mártott kendőt kötöttek szájuk elé. Magyar találmányt is feljegyeztek a krónikák: Kőszegi Márton Károly főstrázsámszter — mellesleg a gulyásgyű feltalálója — 1834-ben olyan álarcot és ruhát szerkesztett, amelyben fél óráig tartózkodhatott hiányos levegőjű helyiségben a tűzoltó.

A XIX. század második felében már minden nagyvárosban elterjedtek a szivattyús tűzoltókocsok, de ezeket még lovak vontatták a hely-

színre. A Budapesti Önkéntes Tűzoltó Egyesület azonban a világon az első között használt tűzoltó gépkocsit. A Magirus-gyár 15 lóerős Wartburg márkájú, kecskagumi-kerekeken gördülő szerkocsija óránként 20—22 kilométeres sebességgel haladt, 5 tűzoltót és 23 mázsa felszerelést szállíthatott, szivattyúja percnként 450—500 liter vizet szivattyúzott. Ez akkor világviszonylatban csúcsteljesítménynek számított. Ezzel a tűzoltókocsival oltották el 1903 novemberében a Flóra gyertyagyár tűzét. A berendezés itt három és fél óráig egyfolytában működött, a tüzet eloltották. (A régi berendezés-

sel nem tudták volna megakadályozni a tűz tovaterjedését, a gyár porrá égett volna.)

A budapesti tűzoltóság mai berendezései is a legkorszerűbbek közül valók. A Magirus-gyár nagy teljesítményű tűzoltólétrája csaknem 50 méteres magasságra tolható fel, ezzel a legmagasabb budapesti lakóház teteje is elérhető. A legújabb típusú 115 lóerős tűzoltókocsi 95 kilométeres sebességgel szálgalhatnak; a korszerű habágyú percnként 5000 liter habot lövellnek a tűz fészke, s a levegőtől elzárva oltják el a lángokat.

F. T.

Könyvekről sorokban

KUZYECOV: HARCIRADÓ A FLOTTÁNÁL. A szovjet nép számára nagyon nehéz volt a háború első időszakában, de a hadsereg és a flotta már akkor súlyos csapásokat mért a fasiszta ellenségre. A szárazföldön, a levegőben, a tengerben vívott gigászi harcokban a szovjet haza fia soha nem halványuló fényes sorokat írtak a történelem lapjaira. Nyikolaj Geraszimovics Kuznyecov haditengerészeti népbiztos Harci riadó a flottánál című könyve a politikai és gazdasági események együttes ismeretével mutatja be a haditengerészek heroikus küzdelmeit az eleinte még technikai fölényben levő hitlestik ellen. Hitler és Antonescu csapatai Odessát és Szevasztopolt rohamozták, északon Murmanszkot fenyegeti az ellenség, ám a németek villámháborús elképzelése mégis szákutcaba jut, mert a minden talpalatnyi földet hőiesen védő szovjet csapatok felőrlik a fasiszta hadigépezet erejét. (Zrínyi Katonai Kiadó.)

MUSZREPOV: KETTEN A TŰZVONALBAN. Egy kazah pástorfiú meséli el a maga életének történetét a Győzelem Könyvtárának ebben a legújabb kötetében. A fiú sorsa — miután a hétosztályos iskola elvégzése és külföldi munkák abbahagyása után határonként jelentkezik — egybefonódik nagy hazájának, a Szovjetunió történelmével. A háború különböző színterein igen nehéz feladatokat old meg, többször megsebesül, de a kórházból mindig visszavágyik a frontra, bajtársai közé. A kazah folklor fűszereivel fészfett történet a szovjet népek összeforrottságát — például szemléletesen, s meggyőzően bizonyítva, hogy a győzelem kivívását valamennyi nép fia közös ügyüknek érezték. (Kossuth Könyvkiadó.)

ILJA EHRENBURG: JULIO JURENITO. A népszerű író ebben a könyvében megbélyegez mindenféle faji előítéletet, nacionalizmust, leleplezi a kegyetlenségeket, azoknak az embereknek a kapzsiságát és képmutatását, akik elkezdtek a háborút, azokat az álszent papokat, akik megáldották a fegyvereket, bemutatja a vérontást igazolni akaró álszocialistákat. „Julio Jurenitót egyszerűen, szinte családlasan Mesternek nevezem — írja hősről a szerző —, bár soha senkit nem tanított, nem korlátozta sem vallási szabály, sem tétikái parancs, még egyszerű, ösztövére filozófiai rendszer sem volt. Többet mondok: ez a koldusszegény, de igazán nagy ember még nyomorúságos kispolgári járadékkal sem rendelkezett.” Ehrenburg azt mondta erről a könyvről, hogy ha 1921-ben nem írta volna meg, akkor 1940-ben nem tudta volna megalkotni a Párizs bukását. (Európa Könyvkiadó.)

GALAMBOS LAJOS: DIAGNÓZIS. A nyírségi nincstelenek világából származó írónak szenvedélye a mai élet jellegzetes alakjainak, konfliktusainak, útkeresésének és útvesztéseinek fölkuatása és ábrázolása. Ezt az elbeszéléskötetet tíz esztendő természetéből válogatta összes, s legtöbb jellemzőjük az igazság, a valóság szerete. Memutatja az emberi értékeket, a jellem tisztaságát, a hivatástudat elszánt küzdelmeit, az erkölcsi tisztaság csendes győzelmeit. Napjaink erkölcsi viszonyainak tudatos ábrázolója tehát Galambos Lajos, aki sokféle hangon, sokféle írói módszerrel közelít céljához: a meleg emberi közvetlenséget éppúgy vállalja, mint a társadalomtudományi vértzettség felváltó kutatást. (Szépírói Könyvkiadó.)

Dr. V. M.

A láthatási jogról

Férjétől különváltan él két kiskorú gyermekével K. M.-né szegedi olvasónk. A házasság felbontása folyamatban van. Kéri ismerettségük, mi tartalmaz a láthatási jog, valamint azt is szeretné tudni, hogy a nagyszülőnek van-e láthatási joga.

A szülők válása esetén legtöbbször a bíróság dönt, hogy a két szülő közül melyiknél maradjon a gyermek, és ki gyakorolja ezután a szülői felügyeletet. Az idevonatkozó rendelkezések szerint a különélő szülőnek gyermekével érintkezni akkor is joga van, ha a szülői felügyeleti joga megszűnt, illetve szünetel. A különélő szülők a láthatásban megérezhetnek, amit a gyámügyi hatóság hagy jóvá. Az egészség jóváhagyására akkor kerülhet sor, ha az érdeket nem sért, közérdeke nem ütközik, a kiskorú érdekében áll, továbbá, ha megfelel az idevonatkozó rendelkezéseknek.

Az érintkezés módját vita esetén a gyámhatóság állapítja meg. A gyámhatóság az érintkezés jogát a gyermek érdekében korlátozhatja, sőt el is vonhatja. A gyámhatóság a láthatás mód-

kalommal találkozhat a gyermekével. Ilyen esetben a találkozás időtartamát 12 óránál hosszabb időben is meg lehet állapítani. A találkozás idejét általában vasárnapra szokták megállapítani. A gyámhatóság rendkívüli láthatás formájában is alkalmat adhat a különélő szülőnek, hogy gyermekével találkozzék akkor, ha körülményei nem teszik lehetővé a gyermekkel való rendszeres találkozást (például külföldön dolgozik stb.). A különélő szülőnek lehetőséget ad a rendelkezés a rendszeres láthatás mellett arra is, hogy gyermekét két hétre üdülni vigye.

A szülőknél kívül a nagyszülőnek is van joga a láthatásra, ezt is a gyámhatóság engedélyezheti. Ha a gyermeknek nincs szülője, s nem élnek a nagyszülei sem, akkor a gyermek nagykorú testvére és szülőjének testvére (nagybácsi, nagynéni) is kérheti a láthatás engedélyezését. Ha a gyermek érdeke úgy kívánja, a gyámhatóság a felsorolt személyek láthatás iránti kérelmét elutasíthatja, illetőleg a gyermekkel való érintkezési jogukat korlátozhatja, szükség esetén meg is vonhatja.

Pályázat a néphadsereg tiszthelyettes iskoláira

Jelentkezésre hívja fel Kálazi József vezérőrnagy, miniszterhelyettes mindazokat az ifjakat, akiket vonz a katonai pálya, akik népünk fegyveres szolgálatát önként vállalják, és a Magyar Néphadsereg hivatásos tiszthelyettesi kívánnak lenni.

A jelentkezés feltételei: büntetlen és feddhetetlen előélet, erkölcsi-politikai megbízhatóság, magyar állampolgárság, hivatásos szolgálathoz való egészségi és fizikai alkalmasság, általános iskolai végzettség, külön családi állapot, a betöltött 17., de 23. événél nem magasabb életkor.

A tiszthelyettes iskolára pályázók a hivatásos tiszt-

helyettesi pályával kapcsolatos felvilágosítást és jelentkezési lapot a megyei hadkiegészítési és területvédelmi (Budapest, Fővárosi Hadkiegészítő) parancsnokságtól, a szakmunkástanulók az iskolai igazgatójától, a sorkatonák alakulatuk személyügyi szervétől kapnak.

A kitöltött jelentkezési lapot és mellékleteket a tanulók az iskolai igazgató útján (a munkaviszonyban levők közvetlenül) a megyei hadkiegészítési és területvédelmi (Budapest, Fővárosi Hadkiegészítő) parancsnokságnak, sorkatonák alakulatuk személyügyi szervének adják át.